

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 3. An Iudæi festum Paschatis tra[n]stulerunt?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

A Iudaeis hoc habuisse tradunt, ut omni die Pascha celebrarent, non ergo Iudaei quidam ferias habebant, quae festi illius non essent capaces. Vid. Epiphanius haer. 50. & 70. Achan. Epist. ad orthodoxos. Nolla tunc festi translatio. Solo interdum tempore differabant, inquit, at si Iudaeos secuti sunt, semper tempore differabant: nunquam Dominica die secundum Scaligeri mentem Iudaei Pascha celebrarunt, ne duo festa concurrerent, at vero aliter factum esse, nos docet Ecclesiae authentica traditio. Ambrosius Epist. 83. docet exemplo Ecclesiarum cum in Dominica incidit luna quarta decima, in sequentem transferendum Pascha, consulantur verba eius toto tractatu.

De Blasto & Paschatitis vide Tertull. in praescriptio. Epiph. haer. 50. August. haer. 27. si luna illa in Dominica incidere, ieiunabant. Quod vero Scaliger fingit, eos ab Apostolis hunc habuisse morem, eos centum annos Iudaice Pascha celebrasse, miranda est in homine doctus & sententiis, S. Petrum constituisse, ut Pascha Dominica die celebraretur, idq; S. Marcum Alexandriae doctorem auctor est Proteus Episcopus Epist. ad Leonem pontificem: recenset Beda in retract. in acta Apostolorum. Ignatius Epist. ad Philippenes exiit, ante undecimo Taitiani, negat Pascha cum Iudaeis celebrandum. Epistola est octava, ad Philippenes, in alijs est Epist. 5. adhuc dico Episcopo & Presbyteris in Domino, qui cum Iudaeis Pascha gerit, aut solennia dierum festorum suscipit, participat eis, qui Dominum & Apostolos secuti sunt.

Namque si difficile fuerit Scaligerum ex suomet libro retinere. Lib. 7. recitat Canonem Hippoliti Episcopi Ponticis, qui martyrium subiit anno Domini 229. Imperatore Alexandro, ut est in Martyr. Roman. Augusti apud Baronium anno 229. num. 3. Centesimam annus ab Apostolorum aetate, & plures transierant. Ex canone tamen conuincitur, priores non celebrasse Iudaice Pascha, si Scaliger de translatione credamus. In Canone habetur, *ἡμεῖς οὐκ ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀλλ' ἐκ τῆς ἑσπερίας μεταστήσαμεν τὴν ἑορτήν*. Transfere ieiunium oportet, ut hinc Dominica incidit. Si autem incidit Pascha in Sabbatum, scilicet Iudaico more transferetur in proximum sabbatum. Victorinus in prologo ita de hac celebratio. Si autem die Sabbati plenilunium esse contingit, & consequenti Dominico Luna decima quinta reperiri, res huiusmodi de transmissa in alterum diem Dominica, id est, Luna vicissim secundam, transferri Pascha debere dicunt, ne minus eiusdem Dominica peragendo mysterio deficiant, quam sexta in decima, ne amplius quam vicissim secundam Lunam aliquando recipiant, eligentes potius in Lunam vicissim secundam diem festi Paschalis extendi, quam Dominicam Paschalem ante Lunam quintam decimam transferri inchoari.

Hinc Scaliger l. 7. in Canone Hippoliti, concludit. Ergo in illa prisca Ecclesia mos erat, nunquam Pascha in XV. Nisan celebrare. Et ego contra Scaligerum: non ergo illa prisca Ecclesia Pascha Iudaice celebrabat. Hec enim ille citat: nec minus eo facit Canon, quem citat ex Clemente Alexandrino l. 7. c. 12. *ἡμεῖς οὐκ ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀλλ' ἐκ τῆς ἑσπερίας μεταστήσαμεν τὴν ἑορτήν*. Vnde dicitur, sabbatum nobis custodiendum toto anno, quod est sepulture Domini, quae ieiunare conuenit, non festum agere. Hoc ieiunium, cum esset Sabbato, sequebatur die Dominico Pascha Christianorum, non Iudeorum secundum Scaligerum, ne duo dies Festi concurrerent.

Quin Canon Apostolorum indicat, non celebratum Pascha die lunae, & Iudaei die lunae ieiunium celebrare poterant. Verba Canonis sunt, *ἐν τῇ ἑσπερίᾳ ἐορτάζετε*.

ἐν τῇ ἑσπερίᾳ ἐορτάζετε, ἡ τῇ σάββατῳ, καὶ ἡ τῇ ἑσπερίᾳ, καὶ ἡ τῇ σάββατῳ. Si quis Iudaeus inuenitus fuerit Dominica ieiunans, aut sabbato, praequam vno & solo, deponatur. Nunquam Dominica ieiunare permittum erat, Sabbato vno habebat & solo, qui Pascha antecedit: at semper pridie Paschalis erat ieiunium, non ergo dies Paschali pridie erat dies Dominicus. Quin clare Scaliger l. 7. in eodem Canone. [Nam quoties, inquit, terminus incidit in Dominica, si in illa Dominica celebraretur Pascha, antecedente Sabbato ieiunandum fuisset ex Canonibus qui vetat villo Sabbato ieiunare praequam vno, id est Sabbatum Paschalis. Sed quia in termino Paschali non licet celebrare Pascha cum Telsaredecatis, ideo ab illo Sabbato ad sequens tradendum ieiunium, & ab ea Dominica in proxima, unde vocatur hoc *ἀποκρίσις*, h. e. translatio ieiunij.]

Si non licet celebrare cum Telsaredecatis, non ergo cum Iudaeis, nam Scaliger iam ante hos cum Iudaeis conuenire docuit. l. 2. de cyclo Telsaredecaticarum. [Nam qui per omnia Apostolos hac in re imitarentur, & permulti ex illis ex Iudaismo ad Christianismum transierant, non obsecrum est eorum cyclum merum Iudaicum fuisse, & de Periodo Alexandria Iudaeorum per solutum.] At dicit, hoc fuisse posterioris aui, postquam Victor Dominica instituit celebrationem Paschalis. At vero aliud conueniunt priora testimonia: non Ecclesiae, sed patrum fuisse illam consuetudinem. Et rationes ostendunt, quae & prisco Apostolorum, & Apostolicorum virorum tempore valuerunt. Ambrosius Epistola ad Episcopos per Aemylam eadem ratione vtitur. Domig. 1^a die (si ut superiora docent) Pascha cum discipulo mandauit. Si quenti autem die, hoc est feria sexta, rursus est, Luna quinta decima. Sabbato quoque magno illo sexta decima fuit. Ac per hoc septima decima Luna surrexit a mortuis. Vnde haec lex Pascha nobis seruanda est, ut non quartam decimam obseruemus in die resurrectionis. Sed in die magis Paschalis, ut & re alius proximis superioribus diebus. Quia resurrectionis celebratio die Dominica celebratur. Dominica autem ieiunare non possumus, quia Manichaeos etiam ob istius diei ieiunia iure damnamus. Hoc est enim in Resurrectionem Christi non credere, si legem quae ieiunij die resurrectionis indicat, cum lex dicat Pascha edendum cum amaritudine, hoc est, cum dolore, quod tan o facit legio hominum auctor salutis sit interceptus: de autem Dominica exstantum Propheta docet dicens: Hic est dies, quem fecit Dominus, exultemus & letemur in eo. Ergo non solum Paschalis diem, sed etiam Resurrectionis seruari oportet a nobis, ut habeamus & amaritudinem & letitiam diem: illo ieiunemus, isto letiamur. Vnde si incidit, sicut futurum est proxime quarta decima Luna mensis primi die Dominica, quia neq; Dominica ieiunare debemus, neq; tertia decima Luna die Sabbati incidente ieiunium soluere, quod maxime die Paschalis exhibendum: in altera hebdomadam celebrat Pascha est differenda. Morem confirmat exemplis. Nempe an 80. Diocletiani, & alijs.

§. 4. Non dubium est multos in Asia Christianos, inter quos Polycarpus alijsq; viri magni decima quarta Luna Pascha celebrasse, verum non omnes Asiatici id fecerunt. De Polycarpo narrat Eusebius l. 4. c. 13. Cum beatus Polycarpus, Antiochensis Episcopus administraret: Romanus vetus conuincit, ut magis ille & Antiochensis de alijs rebus, de quibus fuerat inter se discerebant, placita dicerent; confestim pax inter eos quoniam fuit conuincit: quin pro hoc fisco obseruatio, quod controuersum in Pascha caput videbatur, charitatis vincula nequaquam ruperunt. Sed et celeberrimi tamen Antiochensis Polycarpo poterat persuadere, ut suum obseruandum morem deponeret; neq; contra Polycarpus Antiocho persuasit, ut obseruandam Asiaticam (quippe qui motum Presbyterorum qui illius etiam antecessit, debere fido retineri, et asserueret) villo modo obscuraret. Hanc Polycarpus ex consuetudine Christianorum, qui ex Iudaeis fidem susceperunt, erat illa multorum consuetudo Iudeorum, praeterea, ad religionem conuictorum, quos ne offenderent

caritonia causa, cum illis legem Moſis ſeruiabant, & alij; ferebant ad Apoſtoli, quod ſine maiore malo emendari non poterat. Plus quidem pontifex anno Domini 119. decretum fecit, vt Paſche dies die Dominica celebraretur, vt reſert Eufebius in Chronico. Et ait Socrates Nouatianus ad Petrum & Paulum iſtam conſuetudinem reſerti, ſcripto autem doceri non potuiſſe. Verum fidem eius, cum Nouatianus fuerit, qui Quartodecimaniſtae uocabantur, merito ſuſpectam habeo.

Cum enim Dominica dies celeberrima fuerit in Ecclesiâ, Apoc. 1. nec aliam ob causam quam quod eâ dominus resurrexerit, quis dubitare potest illam ipsam annuum celeberrimam fuisse. Luna autem decimaquarta in varias dies incidebat, vt etiam aliquando dies dominicus profectus pascha necessarii facit. Imo die dominico stantes orabant, & à pascha ad pentecosten: seu ad octauam pentecostes, quam vocabant *שבועות* *שבועות* *שבועות*, Festum omnium Sanctorum. Post illud tempus, vt est etiam in Ecclesiâ Romanâ vsitatum, de geniculis adorabant, vocabant & illi *גניקולוס*, & *גניקולוס*, genuflexione, & genupositionem. Syrus *שבת* *שבת* *שבת* *Sim rehuba*. Hinc Tertullianus. *Die Dominico nescis dulcius vel de geni uis adorare*. Eadem immutitate à die Pascha ad pentecosten vsque gaudentus; ita libro de corona militis c. 3. & inter traditiones hoc ipsum refert. Sic Hieronym. aduersus Luciferianos, vbi docet similia auctoritatem legis scriptæ sibi vsurpasset. Aethiopes tempore Liturgie, que est apud eos longissima, ad stationem fulcrâ paratâ habent, cum igitur Dominica propter resurrectionem ira instituta sit, quis dubitet resurrectionem suâ, non alienâ die celebratam, non die sabbati, quo in sepulchro, non veneris quo passus fuit, non die Iouis quo tristis anima eius a mortem fuit, non alia die celebratam, sed die refectionis. Quin Eusebius l. 5. c. 22. docet, patres Concilij de Pascha in instituti, traditionem Apostolicam allegasse, & vnâ sententiâ decretum fecisse, ne alio aliquando die, quam Dominico celebraretur. Hoc decretum ad sua tempora peruenisse scribit.

VERSUS 18.

At Iesus dixit: Ite in civitatem ad
quendam, & dicite ei: Magister
dicit: Tempus meum prope est,
apud te facio Pascha cum discipu-
lis meis.

QVÆSTIO I.

Apud quem Pascha Christus comedit?

511. **V**erba sunt: *עֵשֶׂת יַיִן סִירָא*, ad quendam. Miroi quodam interpretes existimare Dominilla verba non esse, eum neminem nominari, sed ad quendam non iussit; Deinde signa quærentibus respondet, vt hominem vas aquæ ferentem sequeretur, vt est Marci 14. 13. Luc. 22. 26. Greci & Latini vii Hebræarum phrasin exprimunt, dicunt illi *עֵשֶׂת יַיִן סִירָא* Pheloni almoni; Est illud 1. Reg. 21. 3. vbi David ait, *Condisxi pueris, in illum & illum locum*. Syrus interpres habet *לֵאנַת פֶּלֶן* *Leuath pelan*, & glossa marginali: *כֶּמֶר פֶּלֶן*, vt Peloni; Pagninus vertit, *in locum obscuri agnori*. Iun. & Tremell. Caluiniiani, *In locum cui usum n. sic Rhuth: 4. 1. Booz appellat, illum cui Ruth debebat vxor.* *פֶּלֶן almoni* vt Pagninus, *quidam singularis*. Iun. & Trem. *Hem tu n. Vetus inter-*

VERSUS 20.

*Vespere autem factō discumbebāt
cum duodecim discipulis suis.*